



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Reintje De Vos

Hendrik <Van Alkmaar>

Haarlem, 1826

De eerste Hofdag en de aanklagte.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62132)

REINTJE DE VOS.

HET EERSTE DEEL.

De eerste Hof-dag en de aanklagte.

Het was op een Pinksterdag, dat NOBEL, (de Leeuw) de Koning van alle dieren, open hof hield. Bosch en veld stonden in het eerste groen met loof en gras. Elke vogel was vrolijk en zong in hagen en op boomen. Kruiden en bloemen looken op en verspreiden de zachtste geuren; het weder was schoon; de lucht helder.

NOBEL had dezen Hofdag in zijn rijk doen uitroepen. Vele Heeren kwamen met groot gerucht, en men zag er ook een ontelbaar getal van stoute gezellen. LUTKE (de kroon) en MARKWART (de reiger) waren ook verschenen.

De Koning dacht met zijne Baronnen dit Hoffeest met vreugde en tot lof in eere te houden. Alle dieren, groot en klein, waren ontboden, behalve REINTJE (de Vos). Deze had aan het Hof zoo veel kwaads bedreven, dat hij er zich niet vertoonen durfde. Die kwaad doet schuwt het licht; zoo ging het ook hier.

REIN-



Sünder Reinken den Fos alleine.

He hadde in den hov so fele misdân,
Dat he dâr nigt en dorste komen nog gân.

De kwâd dait, de shuwet gërne dat ligt.

Also dede ôk Reinke de bosewigt:

He shuwede sêr des koninges hov,

Darin he hadde sêr kranken lov.

Do de hov alfus anging,

En was dâr nèn, dan allene de Greving,

He hadde to klagen over Reinken dem Fos.

e Den men hêld fôr falfh un lôs.

Ifegrim, de wulv, begunde de klage.

Sine fründe, syn slägte und mage

De gûngen al fôr den koning stân.

Ifegrim, de wulv, sprak also êrsten an,

Un säde: Höggeboren koning, gnädige here,

Dorg juwe eddelheid, un dorg juwe ere,

Beide dorg regt unde dorg gnaden,

Entfärmet ju des groten shaden,

Den mi Reinke de Fos hävt gedân,

Dâr ik faken fan hävve entfân

Grote shande un swâr forlës.

Fôr alle fake entfärmet ju des,

Dat he myn gude wyv hävt gehoned,

Unde miner kinder ôk nigt gefhoned.

He bemêg un beseighede se, dâr se legen,

Dat der dre ni fodder en segen,

Un worden darav al stârblind.

Nogtan hönede he mi nog find;

Wente it was eins so fêrne gekomen,

Dat ên dag word upgenomen,

Men sholde düsse fake rigten este sheden:

Do

REINTJE schuwde het Hof alwaar hij een kwa-
de naam had.

Toen het feest begon, was er niemand behal-
ve GRIMBAARD (de das), of hij had klagten te-
gen den loozen schalk in te brengen.

ISEGRIM (de wolf) was de eerste klager.
Hij trad met zijn gezin en met zijne bloedver-
wanten en vrienden voor den Koning, en hief
aan :

„ Hooggeboren Koning! Genadig Heer! edel
en vereerd door regtvaardigheid en goedertie-
renheid, ontferm U over de groote schaden en
verliezen, en over de schande, welke REI-
NAART aan mij heeft toegevoegd, vooral
over de hoön aan mijne goede vrouw gepleegd
en over het leed aan mijne kinderen veroor-
zaakt. De laatste zijn zoo erg en vuil door
hem bezoedeld, dat drie hunner, door het
scherpe vocht stekeblind zijn geworden.

Sedert beleedigde hij mij nog meer; het was
onlangs zoo ver gekomen, dat er reeds een
dag bepaald was, om tusfchen ons in regten te
beslifen. Hij bood zich aan tot het doen van
den eed, maar toen ik op het afleggen aan-
drong, ontsloop hij ons en hij week naar zijn
kas-

Do bôd sik Reinke to den eden.
 Do ik den êd wolde hâvven tolâsten,
 Entkwam un entfôr he uns in fine fâsten.
 Here, dat weten nog juwe bâsten man,
 De hyr nu fint unde by mi stân.
 Here! ik konde nigt in ener weken
 Al dat kwade fôr ju ûtsprâken,
 Dat Reinke, de lofe falshe kumpân,
 Mi to lede hâvt gedân.
 Ja, were al dat laken pergement,
 Dat dâr werd gemaked to Gent,
 Men s'holdet dâr nigt in konen s'hriven,
 Dat late ik nogtans al agter bliven —
 Men dat s'handen mines wives — dat gait mi na,
 Blivt nigt ungewroken — wo it ôk ga!

Alse Ifegrim sine klage fus hadde gedân,
 Dâr kwam ein klein hundeken gân,
 Unde was geheten Wakkerlôs,
 De klagede dem koning up Franzôs,
 Dat he so arm was êr,
 Dat he alles gudes nigt hadde mêr,
 Dan allene eine kleine worst
 In enem winter up ener horst,
 Dâr òm Reinke de fulve nam.

Hinze, de kater, do ôk dâr kwam,
 Al tornig he fôr den koning ging,
 Un sprak: Gnädige here, her koning!
 Up dat ji Reinken sin unhold,
 So en is hyr niemand jung nog ôld,
 He frugtet Reinken mêr dan ju.
 Dat Wakkerlôs hyr klaget nu,
 Des is fele jâr, des syt berigt,

De

kafeel. Alle uwe welgeborene mannen, hier tegenwoordig, zijn van deze zaken bewust.

Ik zou meer dan den tijd van ééne week behoeven, indien ik al het kwade door de looze REINTJE aan mij bedreven, voor U zou openleggen. Ja, al werd alles, wat te *Gent* geweven is, pergament, men zou nog geene ruimte genoeg hebben, om al die misdaden te beschrijven. Ik wil het nu niet ophalen, maar het schenden van mijne vrouw, gaat mij na ter harte; dit mag ik niet ongewroken laten; het ga ook hoe het ook ga."

Toen ISEGRIM deze klagte had geëindigd, trad een klein hondje, WAKKERLOOS geheeten, voor en deze klaagde in het Fransch: dat REINTJE hem beroofd had, van een klein stukje worst, het eenigste, hetwelk hij arm zijnde, in den winter had overgehouden.

HINZE (de kater) trad daarna vertoornd voor den Koning. Hij sprak: „Genadig Heer. Ten einde gij REINTJE niet langer te gunstig zijn moge, verzeker ik, dat hier niemand is, of hij vreest voor dezen meer dan voor U. Het geval, waar over WAKKERLOOS klaagt, is reeds voor vele jaren gebeurd, en die worst behoorde aan mij. Ik heb er niet over willen klagen.

B 2

Toen

De worst was myn , wol klage ik des nigt.
 Wente ik was eins in miner jagd ,
 Un kwam in ene möle by nagt :
 Enen slapenden mölenman fund ik dâr ,
 Dêm nam ik de worst , dat is wâr .
 Hadde Wakkerlôs igteswes an dër ,
 Dat kwam al fan minen listen hër .
 Do sprâk dat Panter also fôrd ,
 Do desse klage was gehôrd :
 Hinze , latet de klage bliven ,
 Ji konen dâr nigt fele mede bedriven .
 In Reinken is altes nene ere ,
 He is ein dêv unde ein mordenëre .
 Dat dör' ik fâggen by minen eren ,
 Ja dat weten wol alle desse heren :
 He rovet , he stâlet alse ên dêv ;
 He en hävt ôk niemand also lëv ,
 Nog fülven den koning , de de is unse here ;
 He wolde , dat he gûd unde ere
 Forlöre , mogte he daran gewinnen
 En fât morfêl fan ener hennen .
 Dat ik ju dit bewisen mag ,
 He dede nog giftern den fülven dag
 Eine der grôteften overdâd
 An Lampen , deme hasen , de hyr stât ,
 De node jennig dêr so dede ;
 Wente he òm binnen des koninges frede ,
 Un binnen des koninges fastem gelede ,
 Lovede to leren inen trede .
 He lovede òm to maken to enem kapellân ,
 Un lêt en fôr sik sitten gân .
 Se begunden bede den *Credo* to singen ,

Men

Toen ik eens op mijne jacht was, en bij nacht in een molen kwam, vond ik den molenaar slapende en nam de worst van hem weg. Had WAKKERLOOS eenig regt op dezelve, zoo kwam dit door mijne list."

De Panther deze klagten gehoord hebbende, zeide: „HINZE houd die klagte voor u. Gij zult daarmede weinig uitregten. Bij REINTJE is van oudsher geen gevoel van eer; hij is een dief en een moordenaar; dit durf ik op mijn woord verzekeren. Elk uwer weet het. Hij rooft, hij steelt en heeft niemand lief, zelfs den Koning niet, onzen Heer. Hij zou ook dezen goed en eere zien verliezen, als hij er maar een kluijfe van eene vette kip bij winnen mogt. Op gisteren bewees hij nog zijnen euveldoed aan LAMPE, (de haas,) die hier tegenwoordig is en nooit iemand beleedigde.

Hij beloofde dezen, om hem gedurende den tijd van des Konings vrijgeleide op te leiden tot den kerkdienst, en hem kapellaan te maken. Hij deed LAMPE voor zich zitten, en toen zij het *Credo* zongen, begon hij met zijne vossenstreken en knelde en kneep hem tusfchen zijne beenen. Ik kwam bij toeval daarbij, en hoorde beider gezang. Zij zwegen, hoezeer de les nauwelijks begonnen was. Ik zag hier meester REINAARD in zijn oud bedrijf. Hij vatte LAMPE bij den keel, en gewisfelijk had hij hem het leven benomen, ware ik niet ter hulp

Men Reinke brukede fan finen ölden dingen
 Un hêld Lampen faste twifhen finen bèn,
 Un begunde öm där ein fel to tèn.
 Ik kwam fan unfhigt den fülven gang,
 Un hörede där örer beider fang.
 De *Lectie*, de êrst was begund,
 Där fwegen se fan tor fülven stund.
 Do ik där hen kwam gegân,
 Där fund ik mäster Reinken ftân,
 Un brukede fan finem ölden spele,
 He hadde Lampen by der käle.
 Ja, gewisse hädde he öm dat lyv genomen,
 Were ik öm nigt to hülpe komen
 Dofülvest to den fülven stunden.
 Hyr möge ji nog fên de ferfhe wunden
 An Lampen, dem fêr fromen man,
 De dog nemande kwäd dön en kan.
 Ik fägge ju, her koning, un al ji heren,
 Wille ji dit nigt wräken un keren,
 Dat ji des koninges frede, gelede un breve
 Laten fus bräken fan fodanem deve,
 It wird deme koning nog faken forweten
 Fan felen, de it nigt drade forgeten,
 O'k des koninges kindern over mannig jâr!
 Do fprak Ifegrim: It is feker wâr,
 Reinke dog nümmer nèn gûd dôt.
 Were he död, dat were fere göd
 For uns alle, de gêrn in frede leven.
 Men werd öm dit nu forgeven,
 He werd in kort nog etlike fhoven,
 De öm des nu nigt to en loven.
 De Greving was Reinken broders föne,

De

gefneeld. Gij kunt nog de versche wonden aan het lijf van den vromen man zien.

Ik zeg het u, Heer Koning! en u allen, Mijne Heeren! dat wilt gij het ongestraft en ongewroken laten, dat de vos, die schalk, des Konings vrijgeleide en vrede, bij brieven bevestigd, verbreekt, dit meermalen aan den Koning, ja aan zijne kinderen, nog over vele jaren, zal verweten worden."

ISEGRIM hervatte: „het is waar, dat REIN-
TJE nooit iets goeds bedreef. Ware hij dood,
dit zou een wenschelijke zaak zijn voor ons
allen, die gaarne in vrede leven, en is het
dat men het nu aan hem vergeeft, dan zal hij
ook anderen in het verdriet brengen, die thans
geen kwaad van hem vermoeden.

GRIMBAARD (de das) Broederszoon van
B 4 REIN-

De sprak do , un was sêr kône ;
 He forantwôrde in dem hove den Fos ,
 De dog was sêr falsch un lôs.
 He sprak to deme wulve also fôrd:
 Here Ifegrim , it is ein ôldsprâken wôrd:
Des fyendes mund shaffet selden frôm !
 So do ji ôk by Reinken , minem ôm.
 Were he so wol alse ji hyr to hove ,
 Un stunde he also in des koninges love ,
 Here Ifegrim , alse ji dôt ,
 It fholde ju nigt dënken gôd ,
 Dat ji en hyr alsus forsprâken ,
 Un de ôlden stükke hyr fôrrâken.
 Men dat kwade , dat ji Reinken hâvven gedân ,
 Dat late ji al agter stân.
 It is nog etliken heren wol kund ,
 Wo ji mid Reinken maken den forbund ,
 Un wolden wâsen twe like gefellen.
 Dat mot ik dissen heren fortâllen.
 Went Reinke myn ôm in wintersnôd
 Umme Ifegrims willen fylna was dôd.
 Went it gefhag , dat ein kwam gefaren ,
 De hadde grote fishe up ener karen.
 Ifegrim hadde geren der fishe gehaled ,
 Men he hadde nigt , darmid se wôrden betaled.
 He bragte minen ôm in de grote nôd ,
 Um sinen willen ging he liggen for dôd ,
 Regt in den wâg , un stund âventûr.
 Märket , worden ôm ôk de fishe fûr ?
 Do jenne mid der kare gefaren kwam ,
 Un minen ôm dârfülvest fornam ,
 Hastigen tóg he syn swêrd un sîel ,
Un

REINTJE, stout van bedrijeve, verdedigde den vos op de volgende wijze.

Hij sprak tot den wolf. „Heer ISEGRIM het is een oud spreekwoord: eens vijands mond brengt zelden voordeel aan. Zoo gaat het ook ten opzichte van REINTJE, mijn oom. Was hij zoo wel als gij thans ten Hove aanwezig en stond hij evenzeer bij den Koning in gunste, gij zoudt het wel nalaten, Heer ISEGRIM! om zoo veel hem aangaande te zeggen en de oude stukken op te halen. Het kwade, dat gij aan REINAART hebt gedaan, laat gij blijven.

Het is nog wel aan eenige Heeren bewust, dat gij met hem eene verbindtenis hebt aangegaan, om uwe zaken te zamen te doen.

Ik moet het nu aan deze Heeren vertellen, hoe mijn oom, om ISEGRIMS wille in het hartje van den winter, bijna om het leven is geraakt.

Het gebeurde eens, dat er iemand met een wagen kwam, waarop groote vischen geladen waren. ISEGRIM wilde gaarn van de visch eten, maar hij had niet om ze te betalen.

Hij bragt mijnen oom in den grootsten nood; deze waagde een stout bedrijf, waar door de visch hem zuur opbrak. Hij ging om zijnentwille in den weg voor dood liggen, en toen de voerman den Vos zag, trok deze het mes om hem te treffen. Ziende dat hij zich niet verroerde, hield hij denzelfven voor dood en wierp hem op den wagen, om naderhand het vel af te stroopen.

Un wolde mimeme öme torükken en fel.
 Men he rörede sik nigt klèn nog gröt.
 Do mēde he, dat he were död;
 He läde öm up de kar', un dagte öm to fillen.
 Dit wagede he al dorg Ifegrims willen!
 Do he fordan begunde to faren,
 Wärp Reinke etlike fishe fan der karen.
 Ifegrim van fērne agterna kwam,
 Un desse fishe al to sik nam.
 Reinke sprang wedder fan der karen,
 Öm lüftede to nigt länger to faren.
 He hadde ök gērne der fishe begērd,
 Men Ifegrim hadde se alle fortērd.
 He hadde geten, dat he wolde barsten,
 Un mošte darumme gān tom arsten.
 Do Ifegrim der graden nigt en mogte,
 Der fülven he öm ein weinig brogte.
 Ik fāgg' et ju ök by der trüwe myn:
 Reinke wufte ēns en geslagted swyn,
 Wör dat hangede an eneme wime.
 Dit säde he up loven Ifegrime.
 Dar gingen se hen up beder äventure,
 Men Reinken ward dat swyn gans sure.
 He mošte krupen tom fenster in,
 Un worp dat nedder up beder gewin.
 Där weren ök hunde gröt un stark,
 Mid dēn hadde Reinke fyn fulle wark.
 Se rukkeden öm todēgen fyn gude fel,
 Dewile at Ifegrim up dat swyn alhēl.
 Mid groter nōd Reinke nouwe wäg kwam,
 Un ging, där he Ifegrime fornam.
 He klagede fine nōd, un āfhede fyn dēl:

Ja,

De man reed voort en REINAART wierp eenige vischen van de kar. ISEGRIM kwam van ver achter uit spoedig hierop toe, en nam alle voorraad tot zich. REINTJE, van de wagen gesprongen, wenschte ook wel iets van den buit te hebben, maar de wolf had alles verslonden; hij had zich tot barsten toe vol gegeten, en kon nauwelijks gaan; op het laatste niets meer van de graten lustende, bragt hij een klein deel van dezelve aan mijnen oom.

Ik doe nog verder op mijn woord het volgende verhaal: REINAART wetende waar een geslacht varken op de leer hing, deelde dit berigt mede aan ISEGRIM. Zij gingen met hun beiden op avontuur. Aan mijn oom kwam dit spek duur te staan. Hij klom ten vengster in en wierp het zwijn voor beider belang naar buiten. In het huis waren groote sterke honden, met welke hij het erg te stellen had. Terwijl deze hem aanvielen en in den huid beetten, at ISEGRIM alles op. De vos redde zich ter naauwernood, en toen hij bij den wolf kwam deed hij zijn beklag en eischte zijn deel. „Ja, sprak ISEGRIM, ik heb een goed stuk voor u bewaard; houd en eet; bekluf het wel; het is
vet,

Ja, sprak Ifegrim, ein gûd morfêl
 Hâvve ik di forwared, hêld un ât,
 Begnage it wol, it is fere fât.
 Dat morfêl, dat he eme do langede,
 Was dat krumholt, dâr dat fwyn by hangede
 Reinke konde nigt sprâken fan smagte.
 Mârket, ji heren, wat he do dagte!
 Ik fâgge't ju, her koning, gnâdige here,
 Der gelyk fin wol hundred stûkke efte mere,
 De Ifegrim by Reinken hâvt gedân:
 Dat grôtste lat' ik nog agter stân.
 Kûmt Reinke to hove mank desse gefellen,
 He werd it fûlven wol bât fortâllen.
 Mârket, here, her koning, eddele fôrste,
 Wan ik it jûmmer fâggen dôrste,
 So sprikt Ifegrim ein geklik wôrd,
 Dat ji heren wol hâvven gehôrd.
 He sprikt fûlven up fyn egene wyv,
 De he fholde bedekken mid fele un lyv,
 Unde also befhûtten steddes ôre ere,
 It is wol seven jâr efte mere,
 Dat Reinke ergav ein dêl finer truwen
 Fruwen Giremôd, der fhonen fruwen.
 Dat fhag in eneme avend-dans;
 Wente Ifegrim was do butenlands.
 Ik fâgge it fo, alfe ik it weit;
 It gefhag in frûndliker hovesheid
 Faken Reinken wille — mêr fâgge ik nigt.
 Wattan? se klaget jo fûlven nigt!
 Se was des tohand fhêr genâfen!
 Wat wôrde fhôlen dâr mêr av wâfen?
 Were Ifegrim frôd, he fwege dârfan;

Dit

vet." Het stuk hetwelk hij overgaf, was de kromstok, waaraan het zwijn gehangen had. REINAART konde niet spreken van spijt, en bezeft Heeren! hoe hij te moede moest zijn.

Ik zeg het u, Heer Koning! van zulke booze stukken, welke ISEGRIM aan REINAART heeft bedreven, zou ik wel honderd kunnen ophalen, maar ik ga nu de ergste voorbij; komt mijn oom aan het Hof, hij zal ze zelf beter verhalen. Heer Koning! indien ik het nog zeggen durf; gij zult het wel hebben opgemerkt, dat ISEGRIM zeer gekkelyk heeft gesproken, zoo als ook alle Heeren gehoord hebben. Hij zelf spreekt kwaad van zijne eigene vrouw, en deze moest hij, vooral in hare eere beschermen met lijf en ziel.

Het is wel zeven jaar of nog langer geleden, dat REINAART aan VROUW GIEREMOED eene liefdedienst bewees. Dit gebeurde op een avond bij het dansen, toen ISEGRIM buitenslands was. Ik zeg het, om dat ik het weet; alles gebeurde met vriendelijke heuschheid en bij herhaling; meer zeg ik niet. Zij zelve klaagde niet. Alles was vergeten, en wie zou er nu naar talen; was ISEGRIM wijs geweest, hij had er van gezwegen, daar het hem zelyen ook geene eere aanbrengt.

GRIM-



Dit fülve öme dog klene ere bringen kan!
 Grimbård sprak fôrd: Nu klaget de hase
 En mërken, unde ene fifefafe!
 Eft he sine *Lectie* nigt wol en las,
 Reinke, de fyn mäster was,
 Moſte he finen fhöler nigt flân?
 Det were unregt unde övel gedân!
Sholde men de fhölrekens nigt kaſtyen,
Un wennen ſe fan eren tüſheryen,
Nümmermër lereden ſe todëgen.
 Nu klaget ök Wakkerlös: he hädde gekregen
 In eneme winter ene worſt,
 De he forlös up ener horſt.
 De klage were bäter bleven forholen:
 Ja, höre ji dat wol? ſe was geſtolen!
Male queſite, male perdite:
Mid regte werd men kwädliken kwite,
Dat men övel hävt gewonnen!
 We wil Reinken des forgunnen,
 Dat he geſtolen ding emë nam?
Ein islik eddel fan hogem ſtam
Shal haten de deve, un ſhal ſe fangen.
 Ja, hädde he ök Wakkerlös do gehangen,
 We ſholde öme dat forkéren?
 Men he lêt it dem koning to eren,
 De lyv-fake allene hävt in ſtraf;
 Al hävt myn öm weinig dankes darav.
 Reineke is ên regtfärdig man,
 De nën unregt liden kan.
 Wente fodder dat de koning finen frede
 Kündigen unde ütropen dede,
 En ſogt he up nemanden nën bejag:

He

GRIMBAART zeide verder: „nu brengt de haas een sprookje bij, om eene nietigheid. Indien hij de les niet goed oplas, moest REINAART, de meester dan aan den leerling geene klappen geven? Het tegendeel zou verkeerd zijn geweest. Indien men de schooljongens niet kastijsden mogt, om hen de kuren af te leeren, dan zouden zij immers zich nooit tot de deugd gewennen.

En nu klaagt WAKKERLOOS ook, en wel, dat hij op een winter een stukje worst gekregen hebbende hetzelfde verloren had; dit was ook beter gezwegen; hebt gij het wel gehoord? de worst was gestolen. Wel nu: zoo gewonnen, zoo geronnen. Hetgeen met onregt verworven is, verliest men met regt. Wie zal het in REINAART afkeuren, dat hij eene gestolene zaak tot zich nam. Elk edelman en die van hoogen staat is, zegt de wet, zal den dief haten en hem vatten. Ja! wanneer hij WAKKERLOOS had opgehangen, wie zou hierna hebben omgezien? Hij liet het uit eerbied voor den Koning, aan wien alleen de handhaving van het regt in lijfstraffelijke zaken toekomt; doch hij heeft er nu weinig danks van. REINAART is een regtvaardig man, en hij kan geen onregt lijden. Sedert de Koning den vrede heeft doen uitroepen en afkondigen, heeft hij niemand beledigd. Hij eet maar eens op elken dag, en hij leeft als een kluizenaar met kastijsdinge van zijn ligchaam. Op zijn lijf draagt hij een haren kled.

kleed.

He ät men êns up isliken dag:
 He levet also ein klüfener,
 Unde kassyet finen lygham fêr.
 Nagest sineme live drägt he hâr;
 He at nên flêsh in eneme jâr,
 Wat flêsh it sy, wild edder tãm.
 Dat sâde de gisteren fan òm kwam.
 Syn slot, dat da het Malapartus,
 Hâvt he forlaten, un buwet eine klûs.
 Blêk un mager is he fan pinen;
 Hunger, dorst un sware karinen
 De lidet he nu for sine funde.
 Wat shadet it òm, dat he in desser stunde
 Hyr is beklaged in finem avwâsen?
 Kunt he to antwôrde, he mag nog genâsen.
 Do desse wôrde sus weren gefâgd,
 Kwam hane Henning mit finem geslâgt
 In des koninges hov gefaren,
 Un brogte up ener doden-baren
 Ene dode henne, de hêt Krassefôt,
 De Reinke hadde gebeten dôd.
 Hals unde höved hadde he er avgebeten.
 Dit moeste nu de koning weten.
 De hane kwam fôr den koning stân,
 Un sag òme fêr bedroved an.
 He hadde by sik twe hanen grôt,
 De drôvig weren umme dessen dôd.
 De ene was geheten Kraiant,
 De bâlste hane, dên men fand
 Twifhen Holland unde Frankryk.
 De ander was òm fêr gelyk,
 Un hêt Kantart, fêr kone unde uprigt.

kleed. Gedurende een geheel jaar heeft hij geen vleesch geproefd, noch tam noch wild; dit verhaalde mij iemand, die gisteren bij hem was. Zijn Burg of slot, *Malepartus*, heeft hij verlaten, en hij bouwt eene kluis of hut. Bleek en mager ziet hij er uit, door al die kastijsingen, en door honger en dorst bij het vasten; zoo doet hij nu boete voor de zonde.

Het schaadt hem niet, dat hij hier in zijne afwezigheid is beschuldigd; bekomt hij de gelegenheid, om zich te verantwoorden, dan zal hij zich wel geheel zuiveren.

Toen GRIMBAARD tot dus verre in zijne rede was gevorderd, kwam HENNING, (de haan), met zijn gezin in 's Konings Hof. Zij droegen eene doode hen, vrouw KRASVOËT, die door REINTJE was gedood, op een lijkbaar; hals en hoofd had hij afgebeten; en dit geval moest nu aan NOBEL worden bekend gemaakt.

HENNING trad voor den Koning, in eene treurige houding. Hij was vergezeld van twee andere hanen, beide zeer bedroefd. De een heette KREYANT, de beste haan die tusfchen *Frankrijk* en *Holland* leefde; de andere was dezen gelijk; hij heette KANTART, en was stout en opregt; beide waren broeders van de gedoodde hen en droegen elk eene brandende waschaars. Beide riepen *äch* en *wèè!* over KRAS-

C

VOËT

Se drögen malk en barnende ligt.
 Der hennen bröder weren desse twe,
 Se repen bede : wagg unde we!
 Umme Krasfefôt, erer fuster, dôd
 Dreven se ruwe un dróvnisse grôt.
 Nog weren twe ander, de drögen de boren:
 Men mogte ere dróvnisse fêrn horen.
 Hane Henning fôr den koning ging,
 Un sprak: gnädige here, her koning!
 Höret mine wôrde dorg gnaden,
 Unde entfäremet ju des groten fhaden,
 Dên mi Reinke hävt gedân,
 Unde minen kindern, de hyr stân.
 Wente do de winter forgangen was,
 Unde men sag blomen, lôv un gras
 Shöne bloien un stân gröne,
 Do was ik fêr frolik un kône
 Umme myn grote slägte gemeine,
 Wente ik hadde junger sône teine,
 Un fhöner dögter twemâl seven —
 (Ogh! dên lüftede so wol to leven,)
 De al myn wyv, dat kloke hön,
 Fôrdbragte in eneme fommer fhön.
 Se weren stark, und wol tofreden,
 Un gingen umme födinge in ener steden,
 De was bemüred, der mönnike hov,
 Darin fes hunde stark un grov
 Bewârden mine kinder, un hadden se lêv.
 Dit hatede Reinke, de kwade dêv,
 Dat se so falte weren dârbinnen,
 Dat he der nene konde gewinnen.
 Wo faken ging he umme de muren by nagte,
 Un

VOET, hare zuster en toonden veel droefenis en rouw. Bovendien waren er nog twee andere, die de baar droegen, wier gejammer ook op verre afstand gehoord werd.

HENNING sprak: „ Genadige Heer! hoor mij in gunste. Ontferm u over het groot verlies en de schade, welke REINAART mij en mijne kinderen, hier tegenwoordig, heeft toegebracht. Toen de winter voorbij was, en de bloemen, het loof en het gras ontsproten en alles groen stond, verheugde en verhief ik mij in het midden van mijn bloeiend gezin. Ik telde toen tien zonen en veertien schoone dochters. Ach, zij hadden zoo veel lust in het leven; mijn wijf, die kloekke hen, had ze alle in eenen zomer voortgebracht. Zij waren sterk en weltevreden, en vonden hun voedsel op de bemaarde plaats van een klooster, alwaar zes groote honden, hen beschermden en lief hadden. Het was REINTJE tegen de borst, dat zij aldaar zoo wel bewaard waren, en dat hij er geene van konde magtig worden. Dikwijls liep hij 's nachts om den muur, en hij lag ons allerlei lagen met gestadige list; doch als de honden hem bemerkten, dan moest hij het op een loopen zetten, eens kregen zij hem tusfchen zich, en toen werd zijn vel deerlijk getouwd; hij ontkwam

IA.

C 2

het

Un läde uns lage mid groter agte!
 Wan dit de hunde kregen to weten,
 So moſte he it up ſyn lopen fätten.
 Se hadden öm êns twiſhen kregen,
 Un rükkeden öme ſyn fel todëgen.
 Nouwe entkwam he tor fülven tyd,
 Do worden wi finer ene wile kwyt.
 Förder höret mi, gnädige here!
 Sind kwam he êns alſe ein klüſenëre,
 Reinke, defülve ölde dêv,
 Un bragte mi do enen brêv,
 Där hangede juwe ſegel nedden an.
 Där fand ik in gefhreven ſtân,
 Dat ji leten kündigen falten-frede
 Allen dêren unde fөгelen mede.
 He ſprak, he were klüſenër geworden,
 Un wo he hêlde enen harden orden,
 Dat he ſine fünde böten wolde,
 Unde ik för öm nigt mër frugten ſholde,
 Un mogte ane hode för öm wol leven.
 He ſprak ök: ik hävve mi gans begeben,
 Alle flêſh forloved mit ên.
 He lêt mi kappen un fhëpelër fên,
 Unde enen brêv fan finem pryer,
 Up dat ik were deſte fryer.
 He wiſede mi ök doſülveſt aldâr
 Under der kappen en klêd fan hâr.
 Do ging he wäg, un ſprak to mi:
 Gode, deme heren, befäle ik di!
 Ik ga, där ik hävve to dôn,
 Ik hävve nog to läſen *ſext'* un *non'*,
 O'k *veſper* dârto fandesseſem dage.

het ter naauwer nood, en zoo geraakten wij eenigen tijd van hem bevrijd.

Onlangs kwam hij bij mij, als een kluizenaar; hij bragt mij eenen brief van u, met een uithangend zegel; hierbij vond ik geschreven, dat gij aan alle dieren en vogelen eene vaste vrede had doen verkondigen. Hij zeide mij, dat hij kluizenaar was geworden, en hoe hij zich hield aan eene gestrengte orde, en boete deed voor zijne zonden.

Verder, dat ik hem niet meer behoefde te vreezen, en nu leven mogt zonder tegen hem op mijne hoede te zijn. „Ik heb mij geheel bekeerd — zeide hij — en alle vleesch verzaakt.” Hij liet mij kap en scapulier zien en eenen brief van zijnen Prior, ten einde ik geheel gerust zou kunnen zijn. Hij liet mij zelfs kijken, hoe hij onder de pij een haren kleed droeg.

Toen hij weg ging, zeide hij: „zijt den hemel bevolen. Ik ga aan het gebed; ik moet de *sexten* en de *nonen* lezen en dan nog de *vesper* voor dezen dag.” Hij ging lezende weg, maar vol list.

Al läfende ging he wäg, un laide uns lage,
 Do was ik frölik unde unforferd,
 Un ging to minen kindern wârd.
 Ik fâde ön de tidinge, do wârd en leve,
 De mi was forkündiged üt juwem brêve,
 Un dat Reinke were worden klüfenêr,
 Wi dörvten för em nigt frugten mêr.
 Mid ön allen ging ik do buten de müre,
 Dâr uns overkwam krank äventüre;
 Went Reinke hadde uns gelägd sine läge,
 Unde kwam slikende üt ener hage,
 Un hävt uns de pörten undergân,
 Unde grêp miner bästten kindere ên an,
 Dat at he up, un kwam wedder faken
 Sodder he se êrsten begunde to smaken,
 Konde uns wer jäger efte hund
 För öm wagten to nener stund.
 He läde uns alletyd sine läge
 Bede by nagte unde ök by dage,
 Un berovede mi also miner kinder,
 So fele is myn tal te minder:
 Twintig un fêr plag dër to wâfen,
 De hävt Reinke upgelâfen,
 Dârfan hävve ik men five, nigt mere!
 Dat latet ju entfärmen, her koning, here!
 Mine dröv'nisse klage ik to dessen stunden,
 Nog gisteren wârd öm mid den hunden
 Mine dogter avgejaged, de he bêt dôd,
 De ik hyr bringe in miner nod.
 Ji fên it, wat he er hävt gedân:
 Dat latet ju dog to härten gån (2)
 De koning sprak: Her Greving! kömt hêr!

Hä-

Ik was vrolijk en opgeruimd, en ging naar mijne kinderen; ik bragt hun de tijding, welke mij uit den brief was verkondigd, en hoe REINTJE een kluizenaar was geworden, zoo dat wij niet meer voor hem bevreesd behoeften te zijn.

Spoedig ging ik met allen buiten den muur, en nu kwam onze rampspoed aan. REINAART lag op den loer; hij kwam sluipende, van onder eene heg, sneed ons den weg af naar de poort van het klooster, en greep een mijner liefste kinderen, hetwelk hij opat; en federt het eerste hem wel smaakte, kwam hij dikwijls terug, en noch jager noch hond konden ons voor hem bewaren. Hij loerde op ons bij dag en bij nacht, en beroofde mij alzoo van mijne kinderen. Vier en twintig waren er voorheen en nu zijn er vijf; de andere heeft hij verflonden. Ontferm u mijner, Heer Koning! Gisteren hebben de honden hem het lijk van mijne dochter ontjaagd; hij had ze dood gebeten en ik breng ze nu hier, in mijnen nood. Gij ziet wat hij heeft verrigt; neem het toch ter harte.

De Koning sprak: „Heer GRIMBAARD! kom hier;

C 4



Höre ji wol , juwe òm , de klüfenër ,
 Wat karjnen he fastet , un wo he deit ?
 Leve ik en jår , it werd òm leid !
 Wat fholen desser wörde nu mër ?
 Hane Henning , nu höret hër ;
 Juwe dode dogter , dat gude hön !
 Dër wil wi der doden regtigheid dòn ,
 Unde laten er de *vigilie* fingen ,
 Unde fe to der érden bringen .
 Dat fhal fhèn mid groten eren .
 Dän wille wi uns mid dessen heren
 Um dessen môrd wol bespräken ,
 Wo wi dat tom bästen mogen wräken ,
 Do geböd he bede jung unde ölden ,
 Dat fe de *vigilie* fingen fholden .
 Do des koninges böd was gegân ,
 Unde do men begunde to häven an
 Dat *Placebo domino* ,
 Unde de vershe , de dâr hören to —
 (Ik fåde it wol , men it were to lang ,
 We dâr do de *lectien* fang ,
 Unde de *responsen* , so fik dat behört ,
 Darumme körte ik desse wörd , —)
 Se wordt do int grav gelaid ;
 En fhön' marmelstein wârd dâr bereid ,
 Gepoléred so klâr alfe ein glas ,
 De fêrkant , grôt un dikke was ,
 Mid groten bökstaven darup gehouwen ,
 Dat men klârliken mogte fhouwen ,
 We darunder lag begraven .
 Alfus sprak de fhrivt der bökstaven :
 „ Krasfeföt , hanen Hennings dogter , de bäfte ,
 „ De

hier. Hoort gij het wel, welke vasten uw oom de kluizenaar houdt, en hoe hij zich bekeert. Leef ik nog een jaar, het zal hem berouwen; maar waartoe meer woorden gebruikt.

HOOR HENNING! Wij zullen voor uwe doode dochter, die goede hen, eene behoorlijke lijkdienst laten houden, de *vigilie* doen zingen, en haar ter aarde bestellen. Dit zal met groote staatsie geschieden, en daarna zullen wij met deze Heeren, in den Raad overleggen, hoe wij dezen moord zullen doen straffen.

NOBEL gebod, dat jong en oud de *vigilie* zou aanheffen, en men hoorde toen het *Placebo Domino* en de verzen die er volgen. Ik zou wel alles verhalen, ook wie daar de *lectie* zong en de *responsen* gaf; maar het is te lang; ik bekort mij. Zij werd in het graf gelegd en er werd eene schoone, glad gepolijste, vierkante, zware marmerteen op het graf gelegd, waarop in groote letteren het volgend graffchrift te lezen stond.

„ *Vrouw KRASSEVOET rust hier; zij was der hen-*
(nen beste

Men vindt staag eijren in haar nesten,

Zij kon goed kakelen en schrayen.

Zij is met rouw alhier begraven.

't Was REINTJE, die haar 't hoofd afbeet.

Zij wil, dat al de wereld weet:

Hoe zij verviel in zijne lagen.

Elk wandelaar zal haar beklagen!

„ De fele eier laide in de neste,
 „ De wol mid ören föten konde fhraven,
 „ De ligt under dessem stein* begraven.
 „ De falfhe Reinke was't, de fe forbêt.
 „ Se wil, dat al de wereld dit wêt.
 „ Dit dede he ane regt mid falfher lage,
 „ Up dat men fe deste mër beklage.”

Alfus nam de fhrivt enen ende.

De koning lêt beden al, de he kende,
 De klöksten fan rade, fik wol to bespräken,
 Wo he desse undåd bäst mogte wräken
 Up Reinken, de nigt en was fan den bästen.
 Do reden de heren eme tolästen,
 Wente fe Reinken fêr listig kenden,
 Hyrumme fholde men eme boden fenden,
 Dat he wer dorg fhaden edder dorg fromen
 Nigt entlete, he fholde komen
 To des koninges hove tom heren-dage,
 Un dat Brûn, de bare, desse bodeshop drage.

De koning sprak to Brûne, dem bär':
 Brune, ik fägge ju als juwe hër,
 Dat ji mid flyt desse bodeshop dôt.
 Men fêt, dat ji sint wys un fröd;
 Wente Reinke is fêr falfh un kwäd,
 He wêt fo mannigen losen råd,
 He werd ju smeken unde forelégen,
 Ja, kan he, he werd ju wisse bedregen.

Wanne nein! sprak Brûn, fwiget der rede;
 Ik fägge't by mineme fwaren ede,
 So geve mi God ungefal,
 Wo mi Reinke igt hönen fhal!
 Ik wolde öm dat so wedder inwriwen,

He

De Koning belegde hierop den grooten Raad en riep de kloekste en wijste mannen tot zich, ten einde te bespreken, op welke wijze deze misdaad van REINTJE het beste zou te straffen zijn.

De Heeren, die REINAART als listig kenden, raadden, dat men aan hem een bode zou zenden, ten einde hem op een bepaalden tijd te dagvaarden, en dat hij om lief noch leed nalaten moest op dien Regtdag ten Hove te verschijnen; en dat BRUIN, de Beer, deze dagvaarding zou doen.

De Koning volgde dien raad, en zeide aan BRUIN: „ ik vermaan u, als uw Heer, dat gij deze boodschap met zorg moet waarnemen, maar zie toe dat gij voorzigtig en wijs handelt. REINAART is slim en loos. Hij kent vele listen en uitvlugten, en zal u vleijen en voorliegen, en als hij maar kan u zeker bedriegen.”

„ Voorzeker niet! zeide BRUIN, spreek er niet van. Ik betuig het met een zwaren eed, dat God mij straffen zal, als REINTJE mij in eenig opzigt smaadt zal aandoen. Ik zou het hem ook doen bezuren; hij zou niet weten waar hij voor mij
blij-

He fholde fôr mi nigt weten to bliven.
 Alfus makede fik Brûn up de fârd
 Stolt fan mode to bärke wârd.

Brûn makede do finen gang.
 Dorg ene wôftenye grôt un lang,
 Do kwam he, dâr twe barge lagen,
 Dâr plag jo Reinke, fyn ôm, to jagen,
 Un hadde den fôrdag dâr gewâst.
 So kwam he fôr Malepartus tolâft;
 Went Reinke hadde mannig fhôn' hûs,
 Men dat kâftel to Malepartus
 Was de bäfte fan fineme borgen.
 Dâr lag he, alfe he was in forgen.
 Do Brûn fôr dat flot was gekomen,
 Un de pôrten gefloten fornomen,
 Dâr Reinke út plag to gân,
 Do ging he fôr de pôrten ftân,
 Un dagte, wat he wolde beginnen.
 He rêp lude: Reinke, ôm! fint ji darbinnen?
 Ik bin Brûn, des koninges bode!
 He hävt gefworen by fineme gode,
 Kome ji nigt to hove to deme gedinge,
 Un ik ju nigt mid mi en bringe,
 Dat ji dat regt nemen un geven,
 So werd it ju kosten juwe leven!
 Kome ji nigt, ji ftân buten gnade,
 In is gedrouwed mid galgen un rade.
 Darumme gât mid mi, dat rade ik int bäfte.
 Reinke hörde wol desse wôrde êrst un lâft;
 He lag darbinnen un lârde,

Un

blijven moest, en nu ging BRUIN, stout en trotsch van overmoed, op reis naar den berg.

De eerste dagvaarding door BRUIN, de beer.

BRUIN trok door eene uitgestrekte woestenij, en kwam over de twee bergen, waar REINAART gewoonlijk jaagde. Hij had het grootste gedeelte van den dag hiermede doorgebracht, en kwam eindelijk voor *Malepartus*. REINAART bezat vele schoone huizen, maar het kasteel van *Malepartus* was het beste van zijne burgten.

Aldaar hield hij zich op, wanneer hij bevreesd of in nood was.

BRUIN voor het slot gekomen, vond de poort gesloten, en ging voor den ingang staan. Hij bedacht wat hij doen zou, en riep met luider stem: „Oom REINAART! zijt gij te huis. Ik ben BRUIN, des konings bode. Hij heeft een zwaren eed gedaan, dat komt gij niet ten Hove, en is het, dat ik u niet mede breng, om u aan den regtdwang te onderwerpen, gij gevaar zult loopen van uw leven te verliezen. Komt gij niet, dan houd alle genade op, en gij wordt bedreigd met galg en rad. Ga derhalve met mij; ik rade u dit om best wille.

REINTJE had al deze woorden gehoord; hij lag bij de deur en loerde. Hij dacht bij zich-
zel-